

## Anonimizēta versija

Tulkojums

C-799/19 – 1

Lieta C-799/19

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2019. gada 30. oktobris

Iesniedzējtiesa:

*Okresný súd Košice I* (Slovākija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 5. augusts

Prasītājas:

NI

OJ

PK

Atbildētāja:

*Sociálna poisťovňa* (Sociālās apdrošināšanas iestāde)

---

### NOLĒMUMS

*Okresný súd Košice I* [Košices I rajona tiesa] [..] [tiesneses uzvārds] lietā, ko ierosinājušas **prasītājas**: 1) **NI**, [..] [dzimšanas datums un dzīvesvietas adrese] *Hnezdne*, 2) **OJ**, [..] [dzimšanas datums un dzīvesvietas adrese] *Hnezdne*, un 3) nepilngadīga **PK**, [..] [dzimšanas datums un dzīvesvietas adrese] *Hnezdne*, [..] pret **atbildētāju**: *Sociálna poisťovňa* [Sociālās apdrošināšanas iestāde] ar juridisko adresi Bratislavā, [..] Košices nodaļu [..] [nodaļas biroja adrese] **par 49 790,85 EUR samaksu ar procentiem**

**nolēma:**

**I. Apturēt tiesvedību, pamatojoties uz *Civilný sporový poriadok* [Civilprocesa likuma] 162. panta 1. punkta c) apakšpunktu.**

**II. Uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:**

- 1. Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/94/EK (2008. gada 22. oktobris) par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “darba ņēmēju prasījumus attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem” aptver arī kaitējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā izraisītās darba ņēmēja nāves rezultātā?**
- 2. Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/94/EK (2008. gada 22. oktobris) par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka par maksātnespējīgu darba devēju tiek uzskatīts arī darba devējs, attiecībā uz kuru tika iesniegts pieteikums par piespiedu izpildi saistībā ar tiesas apstiprinātu prasījumu par kaitējuma, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā izraisītās darba ņēmēja nāves rezultātā, atlīdzināšanu, bet piespiedu izpildes procesā parāds ir atzīts par neatgūstamu, jo darba devējam nav nekādu līdzekļu?**

**Pamatojums:**

- 1 2003. gada 16. oktobrī nomira RL, [..], [dzimšanas datums], kurš [oriģ. 2. lpp.] bija nodarbināts pie darba devēja KF [..] [dzimšanas datums] ar dzīvesvietas adresi [..] [dzīvesvietas adrese] Košicē (turpmāk tekstā – “darba devējs”), kas notika nelaimes gadījuma darbā rezultātā, par kuru atbild darba devējs.
- 2 NI (turpmāk tekstā – “prasītāja Nr. 1”) bija laulībā ar mirušo RL viņa nāves brīdī, un OJ (turpmāk tekstā – “prasītāja Nr. 2”) un nepilngadīgā PK (turpmāk tekstā – “prasītāja Nr. 3”) ir mirušā RL meitas.
- 3 Prasībā, kas celta *Okresný súd Košice II* [Košices II rajona tiesā] 2004. gada 21. aprīlī, prasītājas lūdza piespriest kompensāciju par nelaimes gadījuma darbā izraisīto mirušā RL nāvi; šī kompensācija sastāv no vienreizējas zaudējumu atlīdzības 16 596,95 EUR apmērā katrai no prasītājām un kompensācijas par morālo kaitējumu 16 596,95 EUR apmērā katrai no prasītājām.
- 4 Tiesas veiktās darbības (lietas izdalīšana atsevišķā tiesvedībā) rezultātā atsevišķu tiesvedību ietvaros tika izskatīti prasījumi par zaudējumu atlīdzību un prasījumi par kompensāciju par morālo kaitējumu.
- 5 Ar *Okresný súd Košice II* [Košices II rajona tiesas] spriedumu [..] [atsauce uz lietas numuru], kas pasludināts 2016. gada 14. jūnijā, darba devējam tika piespriests samaksāt prasītājām zaudējumu atlīdzību kopsummā 49 790,85 EUR apmērā (3 x 16 596,95 EUR). 2016. gada 16. septembrī sociālās apdrošināšanas

iestāde kā garantiju iestāde labprātīgi samaksāja šo atlīdzību pilnā apmērā par apdrošināto darba devēju likuma noteiktās darba devēja apdrošināšanas pret nelaiemes gadījumiem darbā ietvaros.

- 6 Ar *Okresný súd Košice II* [Košices II rajona tiesas] spriedumu [...] [atsauce uz lietas numuru], kas pasludināts 2012. gada 29. maijā saistībā ar *Krajský súd v Košiciach* [...] [Apgabaltiesa Košicē] 2013. gada 15. augusta spriedumu [atsauce uz lietas numuru], darba devējam, atbildētājam, tika piespriests samaksāt prasītājām kompensāciju par morālo kaitējumu kopsummā 49 790,85 EUR apmērā (3 x 16 596,95 EUR). Sociālās apdrošināšanas iestāde atteicās samaksāt galīgi piespriesto kompensāciju par morālo kaitējumu par apdrošināto darba devēju, jo, tās ieskatā, kompensācija par nelaiemes gadījumu darbā neaptver kompensāciju par morālo kaitējumu.
- 7 Piespiedu izpildes process, ko tiesu izpildītājs [...] [tiesu izpildītāja uzvārds un atsauce uz lietas numuru] bija veicis pret darba devēju, lai atgūtu kompensāciju par morālo kaitējumu, izrādījās neefektīvs un tā rezultātā netika samaksāta pat daļa prasījuma saistībā ar parāda neatgūstamību darba devēja maksātnespējas dēļ.
- 8 Ņemot vērā sociālās apdrošināšanas iestādes atteikumu samaksāt kompensāciju par morālo kaitējumu un parāda neatgūstamību no darba devēja, prasītājas cēla prasību *Okresný súd Košice II* [Košices II rajona tiesā] pret sociālās apdrošināšanas iestādi (turpmāk tekstā – “prasītājs”), lūdzot samaksāt galīgi piespriesto kompensācijas par morālo kaitējumu kopsummā 49 790,85 EUR apmērā par apdrošināto darba devēju saistībā ar likumā noteikto darba devēja atbildības par zaudējumu, kas nodarīts nelaiemes gadījuma darbā rezultātā, apdrošināšanu.
- 9 Vienlaikus prasītājas iesniedza pieteikumu par tiesvedības apturēšanu saskaņā ar *CSP [Civilný sporový poriadok]* [Civilprocesa likuma] 162. panta 1. punkta c) apakšpunktu, nolūkā iesniegt Eiropas Savienības Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai saņemtu atbildes uz jautājumiem par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/94/EK par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā noteikumu interpretāciju, kuras ir saistītas ar strīda par prasītāju **[oriģ. 3. lpp.]** prasījumiem izskatīšanu.

## II

### Savienības tiesības un valsts tiesības

- 10 Formulējot prejudiciālos jautājumus, tiesa jo īpaši ir balstījusies uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/94/EK par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (turpmāk tekstā – “Direktīva 2008/94/EK”) 4. apsvērumu, 1. panta 1. punktu, 2. panta 1. punktu, 3., 8. un 16. pantu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. pantu.
- 11 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94/EK 4. apsvērumu, lai attiecīgajiem darba ņēmējiem nodrošinātu taisnīgu aizsardzību, ir jādefinē maksātnespējas stāvoklis, ievērojot

likumdošanas tendences dalībvalstīs, un šajā jēdzienā jāiekļauj arī maksātnespējas procedūras, kas nav likvidācija. Šajā sakarā, lai noteiktu garantiju iestādes atbildību, dalībvalstīm jāspēj noteikt, ka tad, ja maksātnespēja izriet no vairākiem maksātnespējas procesiem, situāciju uzskata par vienu maksātnespējas procesu.

- 12 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94/EK 1. panta 1. punktu šī direktīva attiecas uz tām darba ņēmēju prasībām pret darba devējiem, kas atzīti par maksātnespējīgiem 2. panta 1. punkta nozīmē, kuras izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām.
- 13 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94/EK 2. panta 1. punktu šajā direktīvā darba devēju uzskata par maksātnespējīgu, ja ir iesniegts pieprasījums sākt uz darba devēja maksātnespēju balstītu attiecīgās dalībvalsts normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētu kopēju procesu, pilnībā vai daļēji vērst piedziņu pret darba devēja mantu un iecelt likvidatoru vai personu, kas veic šādu uzdevumu, un iestāde, kuras kompetencē tas ir saskaņā ar minētajiem aktiem:
  - a) vai nu nolēmusi sākt procesu;
  - b) vai noteikusi, ka darba devēja uzņēmums galīgi ir slēgts un ka pieejamā manta nav pietiekama, lai garantētu procesa sākšanu.
- 14 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94/EK 3. panta pirmo daļu dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 4. pantu garantiju iestādes garantē to, ka apmierina darba ņēmēju prasījumus attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, ietverot atlaišanas pabalstus sakarā ar darba attiecību pārtraukšanu, ja tos paredz valsts tiesību akti.
- 15 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94/EK 3. panta otrajā daļu prasījumi, ko pārņem garantiju iestāde, ir neapmaksātie atalgojuma prasījumi par laikposmu pirms un/vai, attiecīgā gadījumā, pēc kāda noteikta datuma, ko nosaka dalībvalstis.
- 16 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94/EK 8. pantu dalībvalstis nodrošina, ka tiek veikti vajadzīgie pasākumi, lai aizsargātu darba ņēmēju intereses un to personu intereses, kas jau ir atlaistas no darba devēja uzņēmuma dienā, kad darba devējs kļūst maksātnespējīgs, **[oriģ. 4. lpp.]** attiecībā uz viņu tiesībām uz tūlītēju vai gaidāmo vecuma pabalstu, to skaitā apgādnieka zaudējuma pabalstu, saskaņā ar uzņēmumu vai starpuzņēmumu pensiju programmām, kuras nav saistītas ar valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām.
- 17 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94/EK 11. pantu šī direktīva neietekmē dalībvalstu izvēli piemērot vai ieviest normatīvus vai administratīvus aktus, kas ir labvēlīgāki darbiniekiem. Šīs direktīvas īstenošana nav pietiekams pamats jebkādi pašreizējā stāvokļa pasliktināšanai katrā dalībvalstī, kā arī vispārējā darba ņēmēju aizsardzības līmeņa pazemināšanai jomās, uz ko tā attiecas.
- 18 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94/EK 16. panta pirmo daļu Direktīvu 80/987/EEK, kurā grozījumi izdarīti ar aktiem, kā izklāstīts I pielikumā, atceļ, neskarot

dalībvalstu pienākumus attiecībā uz termiņiem direktīvu transponēšanai valsts tiesību aktos un to piemērošanai, kā izklāstīts I pielikuma C daļā.

- 19 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94/EK 16. panta otro daļu atsauces uz atcelto direktīvu uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu un lasa saskaņā ar atbilstības tabulu, kas atrodas II pielikumā.
- 20 Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. pantu visas personas ir vienlīdzīgas likuma priekšā.
- 21 Prasītāju prasījumiem par kompensāciju par nodarīto morālo kaitējumu likumā noteiktās darba devēja atbildības par zaudējumu apdrošināšanas ietvaros ir piemērojami turpinājumā izklāstītās valsts tiesību normas.
- 22 Saskaņā ar likuma Nr. 311/2001 Z.z., *Zákonník práce* [Darba likuma] 195. panta 1. punktu, redakcijā, kas bija spēkā līdz 2003. gada 31. decembrim, – ja darba ņēmējam, pildot amata pienākumus vai tiešā saistībā ar to pildīšanu, ir radies kaitējums veselībai vai viņš ir nomiris nelaimes gadījuma rezultātā (nelaimes gadījums darbā), par kaitējumu, kas nodarīts tā rezultātā, atbild darba devējs, kurš nelaimes gadījuma darbā brīdī nodarbināja darba ņēmēju darba attiecību ietvaros.
- 23 Saskaņā ar *Zákonník práce* [Darba likuma] 204. panta 1. punktu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2003. gada 31. decembrim, – ja darba ņēmējs ir nomiris nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības rezultātā, darba devēja atbildība aptver:
  - a) pamatotu izmaksu, kas saistītas ar viņa ārstēšanu, atlīdzināšanu;
  - b) saprātīgu izmaksu, kas saistītas ar bērēm, atlīdzināšanu;
  - c) pārdzīvojušo personu uzturēšanas izmaksu atlīdzināšanu;
  - d) vienreizējo kompensāciju pārdzīvojušajām personām;
  - e) mantiska zaudējuma atlīdzināšanu; 192. panta 3. punkts tiek piemērots tādā pašā veidā.
- 24 Saskaņā ar *zákon č. 274/1994 Z.z., o Sociálnej poistovni* (Likums Nr. 274/1994 par sociālās apdrošināšanas iestādi) 44.a panta 2. punktu, redakcijā, kas bija spēkā līdz 2003. gada 31. decembrim (turpmāk tekstā – “likums Nr. 274/1994”), darba devējam ir tiesības, lai, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, sociālās apdrošināšanas iestāde samaksātu par viņu norādītos prasījumus par tāda kaitējuma veselībai atlīdzināšanu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā, kurš notika atbildības par zaudējumu **[orig. 5. lpp.]** apdrošināšanas laikā, vai arodslimības rezultātā, kas pirmo reizi tika konstatēta atbildības par zaudējumu apdrošināšanas laikā.

- 25 Atbilstoši likuma Nr. 274/1994 44.a panta 3. punktam apdrošināšanas gadījums ir veselībai nodarīts kaitējums vai nāve, kas notika nelaimes gadījumā darbā vai arodslimības dēļ.
- 26 Saskaņā ar likuma Nr. 274/1994 44.a panta 4. punktu, ja par kompensāciju lemj kompetentā tiesa, tiek uzskatīts, ka apdrošināšanas gadījums iestājas tikai dienā, kurā nolēmums par sociālās apdrošināšanas iestādes samaksas saistību kļūst galīgs.
- 27 Pamatojoties uz *zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Likums Nr. 7/2005 par maksātnespēju un pārstrukturēšanu, kā arī par noteiktu likumu grozīšanu) 3. panta 2. punkta trešo un ceturto daļu, fiziskā persona nav maksātspējīga, ja viņa nespēj izpildīt vismaz vienu naudas saistību 180 dienu laikā pēc samaksas termiņa. Ja no parādnieka nav iespējams piedzīt naudas parādu piespiedu izpildes ceļā vai ja parādnieks nav izpildījis pienākumu, kas viņam uzlikts, pamatojoties uz pieprasījumu saskaņā ar 19. panta 1. punkta a) apakšpunktu, tiek uzskatīts, ka viņš nav maksātspējīgs.

### III

#### **Prejudiciālo jautājumu nozīme un lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums**

- 28 Eiropas Savienības tiesību aktu piemērošanas jomā ietilpst arī darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā, kas noteikta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2008/94/EK (2008. gada 22. oktobris) par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā.
- 29 Ņemot vērā Direktīvas juridisko raksturu un sekas, Direktīvā dalībvalstīm ir atstāta noteikta rīcības brīvība attiecībā uz pasākumu, kas paredzēti prasījumu, kuri izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, pret darbā devēju aizsardzībai viņa maksātnespējas gadījumā, mehānismu un izvēli, turklāt šo rīcības brīvību ierobežo dalībvalsts pienākums īstenot šīs direktīvas mērķi, proti, nodrošināt visu prasījumu, kas izriet no darba attiecībām ar maksātnespējīgu darba devēju, taisnīgu aizsardzību, vismaz direktīvā noteiktajā apjomā, ar nosacījumu, ka dalībvalsts vienlaikus var pieņemt normatīvus vai administratīvus aktus, kas ir labvēlīgāki darba ņēmējiem šajā jomā (11. pants).
- 30 Saskaņā ar valsts tiesībām viens no pasākumiem darba ņēmēju aizsardzībai darba devēja maksātnespējas gadījumā ir arī likumā noteiktā darba devēja atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti nelaimes gadījuma darbā rezultātā, apdrošināšana, kura garantē kompensācijas par nelaimes gadījumu darbā samaksu, ko par apdrošināto darba devēju veic garantiju iestāde – sociālās apdrošināšanas iestāde – tieši saņēmējiem.
- 31 Attiecībā uz sociālās apdrošināšanas iestādes veikto prasījumu par kompensāciju labprātīgu samaksu tieši prasītājam ir neapstrīdams, ka darba devēja maksātnespējas gadījumā valsts tiesības *Zákonník práce* [Darba likuma]

204. panta 1. punktā kopsakarā ar likuma Nr. 274/1994 44.a panta 2. punktu garantē ne tikai tieši darba ņēmējam [sociālās apdrošināšanas iestādes ieskatā] darba devēja vietā samaksātu prasījumu par kompensāciju par “veselībai nodarīto kaitējumu”, bet [viņa] nāves gadījumā – arī pārdzīvojušajām personām samaksātu prasījumu par kompensāciju par zaudējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā. **[oriģ. 6. lpp.]**

- 32 Attiecībā uz šo labprātīgo kompensācijas samaksu prasītājām, ko veic garantiju iestāde, kā arī attiecībā uz prasījumu apjomu, par kuriem saskaņā ar Darba likuma 204. panta 1. punktu darba devējs atbild darba ņēmēja nāves gadījumā, ir neapstrīdams, ka, lai gan 44.a panta 2. punktā kā prasījums, kas garantēts no likumā noteiktās apdrošināšanas, ir skaidri noteikts tikai [prasījums par kompensāciju par] “darba ņēmēja veselībai nodarīto kaitējumu”, sociālās apdrošināšanas iestādes garantijas pienākums attiecas arī uz prasījumu par kompensāciju pārdzīvojušajām personām.
- 33 Tātad jāatrisina jautājums, vai garantiju iestādes pienākums atlīdzināt kaitējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā, atbilstoši likuma Nr. 274/1994 44. panta 2. punktā noteiktajam kaitējuma jēdzienam attiecas arī uz morālā kaitējuma atlīdzināšanu.
- 34 Tā kā iesniedzējtiesai ir pamatotas šaubas par to, vai, ņemot vērā prasījumu aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā un esošo Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, garantiju iestādes norādītā kaitējuma šaurā interpretācija atbilst Direktīvas 2008/94/EK noteikumiem un pienākumam interpretēt valsts tiesības atbilstoši Savienības tiesībām, tā uzskata, ka, ņemot vērā turpinājumā izklāstītos apstākļus, ir vajadzīga atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu.
- 35 Pat ja Direktīvas 3. pantā jēdziens “darba ņēmēju prasījumu attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem” nav definēts precīzāk, izmantojot pozitīvu izsmelšu [atbilstošu gadījumu] uzskaitījumu, ņemot vērā, ka tajā ietilpst precīza to prasījumu garantijas robežu noteikšana, attiecībā uz kuriem dalībvalstij ir tiesības izslēgt vai ierobežot maksājumu, ir jāpieņem, ka saistībā ar Direktīvas mērķiem un priekšmetu tajā nav atļauts patvaļīgi izslēgt vai ierobežot prasījumu, kas izriet no darba līgumiem, samaksu.
- 36 Direktīvā 2008/94/EK konkrēti ir paredzētas dalībvalsts iespējas ierobežot garantijas prasījumiem, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, attiecībā uz iespēju izslēgt noteiktas darba ņēmēju grupas (1. panta 1. punkts), iespēju ierobežot laikposmu, par kuru garantiju iestādei ir jāapmierina neapmaksātie prasījumi (4. pants), kā arī pasākumiem ļaunprātīgas izmantošanas novēršanai (12. pants), turklāt prasījums par kompensāciju nelaimes gadījuma darbā rezultātā nav viens no prasījumiem, ko dalībvalstis var izslēgt.
- 37 Papildus tam, tā ka nav šaubu, ka kompensācija, kas samaksāta pārdzīvojušajām personām saistībā ar nelaimes gadījumu darbā, ir prasījums, ko garantiju iestāde izmaksā darba devēja maksātnespējas gadījumā, galvenais ir jautājums, vai

kaitējums, kas nodarīts saistībā ar nelaimes gadījumu darbā, aptver arī morālo kaitējumu.

- 38 Šajā sakarā ir jāņem vērā arī spēkā esošā Eiropas Savienības Tiesas judikatūra; spriedumā prasītājas *Katarína Haasová* lietā pret atbildētājiem *Rastislav Petrík* un *Blanka Holingová* (C-22/12) attiecībā uz prasījumiem, ko sedz obligātā līguma civiltiesiskās atbildības apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, Tiesa norādīja, ka “jēdzienā “miesas bojājumi” ietilpst jebkāds kaitējums, ciktāl tā atlīdzinājums ir paredzēts kā civiltiesiskā atbildība un nodrošināts valsts tiesībās, kas ir piemērojamas strīdā, kurš izriet no personas neaizskaramības apdraudējuma, kurā ietilpst gan fiziskas, gan garīgas ciešanas”. **[oriģ. 7. lpp.]**
- 39 Lai gan minētais spriedums attiecas uz obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, ņemot vērā likumā noteiktās civiltiesiskās atbildības par kaitējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā, apdrošināšanas mērķi, nav iemesla atteikties no šīs interpretācijas pat to prasījumu gadījumā, uz kuriem attiecas likumā noteiktā civiltiesiskās atbildības par nelaimes gadījumiem darbā apdrošināšana.
- 40 Likumā noteiktās darba devēja civiltiesiskās atbildības par zaudējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā, apdrošināšanas mērķis ir nodrošināt kompensāciju nelaimes gadījuma darbā upuriem, ko var panākt, tikai uzliekot apdrošinātājam pienākumu apdrošinātā vārdā apmierināt visus cietušo personu prasījumus, par kuriem saskaņā ar valsts tiesībām atbild kaitējuma nodarītājs. Ir skaidrs, ka darba ņēmēja nāve ir nelaimes gadījuma darbā visnopietnākās sekas.
- 41 Līdz ar to, ja saskaņā ar valsts tiesībām nelaimes gadījumā darbā izraisītās nāves rezultātā iestājas civiltiesiskā atbildība par kaitējumu un civiltiesiskā atbildība par neatļautu iejaukšanos personiskajās tiesībās, nodrošinot atlīdzinājumu par morālo kaitējumu, apdrošināšanas kompensācijai ir jāattiecas arī uz prasījumu par tā morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā.
- 42 Citāda interpretācija radītu absurdu situāciju, ka tad, ja darba ņēmējs ciestu nelaimes gadījumā darbā ceļu satiksmes negadījumā, cietušie saņemtu atlīdzinājumu no obligātās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, bet citās nelaimes gadījumu darbā situācijās, kas notikušas citu iemeslu dēļ, cietušie nesaņemtu atlīdzinājumu par morālo kaitējumu bez jebkāda saprātīga iemesla, turklāt to nesaņemtu no garantiju iestādes, kuru ir izveidojusi valsts.
- 43 Darba devēja maksātnespējas gadījumā šādā situācijā nepastāvētu nekāda prasījuma, kas izriet no darba attiecībām, aizsardzība darba devēja maksātnespējas gadījumā, un tādējādi šī prasījuma izpilde nebūtu iespējama.
- 44 Vienlaikus šī situācija būtu pušu vienlīdzības civiltiesiskajās attiecībās principa pārkāpums, kā arī radītu valsts garantiju iestādēm nepamatotu priekšrocību



salīdzinājumā ar privātiem apdrošinātājiem, tādējādi izraisot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. panta pārkāpumu.

- 45 Šajā ziņā ir arī jāņem vērā, ka arī citos gadījumos, kad Tiesai tika uzdoti jautājumi par līdzīgu materiālā vai morālā kaitējuma jēdzienu interpretāciju, kas ietverti citos Savienības tiesību aktos vai starptautiskajos līgumos, ko noslēgusi Eiropas Savienība, Tiesa vienmēr šos jēdzienus interpretējusi kā tādus, kas attiecas arī uz morālo kaitējumu.
- 46 Spriedumā *Leitner* (2002. gada 12. marta spriedums, C-168/00) Eiropas Savienības Tiesa interpretēja “zaudējuma” jēdzienu, par kuru ir runa Padomes Direktīvas [90/314/EEK] (1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām 5. pantā, tādējādi, ka tas attiecas arī uz morālo kaitējumu.
- 47 Spriedumā *Walz* (2010. gada 6. maija spriedums, C-63/09) valsts tiesa vērsās [oriģ. 8. lpp.] ar lūgumu paskaidrot, vai “kaitējuma” jēdziens, kas ir Konvencijas par dažu starptautisko gaisa pārvadājumu noteikumu unifikāciju (“Monreālas konvencija”) 22. panta 2. punkta pamatā, kurā paredzēti gaisa pārvadātāja atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti jo īpaši bagāžas zaudēšanas rezultātā, ierobežojumi, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas gan uz mantiskajiem zaudējumiem, gan uz morālo kaitējumu. Eiropas Savienības Tiesa bija analizējusi kaitējuma jēdzienu, ņemot vērā starptautisko tiesību vispārīgos principus, un atbildēja uz šo jautājumu apstiprinoši. Arī spriedumā *Sousa Rodríguez* u.c. (2011. gada 13. oktobra spriedums, C-83/10) Tiesa nonāca pie tāda paša secinājuma, interpretējot “turpmākas kompensācijas” jēdzienu, par kuru ir runa Regulas (EK) Nr. 261/2004 par pasažieru tiesībām gaisa transportā 12. pantā[.] Eiropas Savienības Tiesa nosprieda, ka “turpmākas kompensācijas” jēdziens ir jāinterpretē tādējādi, lai nodrošinātu valsts tiesām iespēju piespriest kompensāciju, kas aptver arī morālo kaitējumu.
- 48 Pat ja iepriekš minētie spriedumi attiecas uz citu direktīvu interpretāciju, no Eiropas Savienības Tiesas secinājumiem skaidri izriet nepieciešamība vienveidīgi interpretēt kaitējuma jēdzienu, balstoties uz pilnīgas kaitējuma atlīdzināšanas principu, kas aptver gan mantiskos zaudējumus, gan morālo kaitējumu.
- 49 Ņemot vērā šos apstākļus, ja, atbildot uz pirmo prejudiciālo jautājumu, Eiropas Savienības Tiesa nonāks pie secinājuma, ka jēdziens “darba ņēmēju prasījumu attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem” ir jāinterpretē tādējādi, ka šie prasījumi attiecas arī uz morālo kaitējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā izraisītās darba ņēmēja nāves dēļ, veicot interpretāciju, kas atbilst Savienības tiesībām, tiesa varēs plaši interpretēt “veselībai nodarītā kaitējuma” jēdzienu saistībā ar nelaimes gadījumu darbā, saskaņā ar kuru šis kaitējums aptver arī morālo kaitējumu.
- 50 Ņemot vērā, ka saskaņā ar direktīvu prasījumu attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem, aizsardzības piešķiršanas priekšnosacījums ir darba

devēja maksātnespēja, otrā prejudiciālā jautājuma mērķis ir maksātnespējas jēdziena interpretācija, ņemot vērā turpinājumā izklāstītos apstākļus.

- 51 Šajā lietā nav šaubu, ka prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu pret bijušo darba devēju KF ir neatgūstams parāds. Darba devējs ir fiziskā persona, kas nav uzņēmējs, un viņam nav nekādas mantas, ko var pārdot. Viņa vienīgais ienākumu avots ir darbnespējas pensija, un viņam ir daži citi neapmaksāti parādi. Tas, ka apdrošinātais darba devējs ir maksātnespējīgs attiecībā uz prasītājam, izriet no tiesu izpildītāja 2014. gada 15. decembra ziņojuma par izpildes procesa stāvokli.
- 52 Kas attiecas uz darba devēja maksātnespēju, prasītāju gadījumā ir jānorāda, ka, ņemot vērā, ka tiesas nolēmums, pamatojoties uz kuru darba devējam bija jāsamaksā prasītājam atlīdzība (*Okresný súd Košice II* [Košices II rajona tiesas] 2012. gada 29. maija spriedums [...] [atsauce uz lietas numuru] saistībā ar *Krajský súd v Košiciach* [Apgabaltiesas Košicē] 2013. gada 15. augusta spriedumu [...] [atsauce uz lietas numuru]), bija pieņemts vairāk nekā 10 gadus pēc mirušā RL nelaiemes gadījuma, šajā lietā nebija iespējams uzsākt maksātnespējas procesu attiecībā uz darba devēju, kurš, ņemot vērā darba devēja līdzekļu neesamību, būtu tikai formāls pasākums, kas saistīts ar ievērojamu finansiālu un administratīvu slogu.
- 53 Attiecībā uz darba devēju netika uzsākts formālais maksātnespējas process saskaņā ar [orig. 9. lpp.] *zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Likums Nr. 7/2005 par maksātnespēju un pārstrukturēšanu, kā arī par noteiktu likumu grozīšanu), taču saskaņā ar Likuma Nr. 7/2005 3. panta 2. punktu, ja parāds ir neatgūstams izpildes procesā, fiziskā persona tiek uzskatīta par maksātnespējīgu.
- 54 Lai gan Direktīvas 2008/94/EK 2. panta 1. punkts saista maksātnespējas stāvokli vispirms ar formālu kolektīvo vai likvidācijas procedūru, no 4. apsvēruma izriet, ka maksātnespējas jēdziens ir jāsaprot plaši prasījumu taisnīgas aizsardzības interesēs, kas dod iespēju plaši interpretēt “maksātnespējīgas personas” jēdzienu; turklāt valsts tiesības (Likuma Nr. 7/2005 3. panta 2. punkts) ir balstītas uz likumā noteikto tādas fiziskās personas maksātnespējas pieņēmumu, kura pamatā ir parāda neatgūstamība piespiedu izpildes procesā.
- 55 Šo secinājumu apstiprina arī Tiesas 1991. gada 19. novembra spriedums apvienotajās lietās C-6/90 un C-9/90 *Francovich* un *Bonifaci*/Itālijas Republika, jo tajā lietā (*Francovich*) darba devēja maksātnespēja tika konstatēta tikai piespiedu izpildes procesā (tiesu izpildītāja protokols par neefektīvu sprieduma izpildi), ko Tiesa acīmredzami uzskatīja par pietiekamu, lai atzītu darba devēju par maksātnespējīgu, jo tā turpināja izskatīt lietu pēc būtības.
- 56 Ņemot vērā šos apstākļus, ir iespējama tāda Direktīvas 2008/94/EK interpretācija, saskaņā ar kuru par maksātnespējīgu var atzīt arī darba devēju, attiecībā uz kuru maksātnespēja tika konstatēta piespiedu izpildes procesā saistībā ar parāda neatgūstamību līdzekļu neesamības dēļ.

- 57 Tā ka minētais nelaimes gadījums darbā notika 2003. gada 16. oktobrī, proti, pirms Slovākijas Republikas iestāšanās Eiropas Savienībā, iesniedzējtiesa ir uzskatījusi par nepieciešamu pārbaudīt Eiropas Savienības Tiesas kompetenci sniegt atbildi uz prejudiciālo jautājumu, ņemot vērā laika ietvarus (*rationae temporis*).
- 58 No Eiropas Savienības judikatūras izriet princips, saskaņā ar kuru kompetences *rationae temporis* aspektā Tiesa principā ir kompetenta sniegt atbildi uz prejudiciālajiem jautājumiem, attiecībā uz kuriem faktiskie apstākļi norisinājās pēc attiecīgās dalībvalsts iestāšanās Savienībā, no kā tomēr ir pieļaujami izņēmumi.
- 59 Eiropas Savienības Tiesas pilnvaras sniegt atbildi uz prejudiciālo jautājumu atbilstoši lēmumu pieņemšanas praksei ir spēkā arī gadījumos, kur lietas faktiskie apstākļi sākušies pirms noteiktās dalībvalsts iestāšanās Savienībā un norisinājušies arī pēc tās iestāšanās, kā arī gadījumos, ja dalībvalsts kompetentā iestāde izskatīja lietu jau pēc iestāšanās, pieņemot lēmumu ar konstitutīvu iedarbību (piemēram, Tiesas 2007. gada 14. jūnija spriedums lietā C-64/06).
- 60 Minētais gadījums attiecas uz prasītāju lietas, jo šīs lietas faktiskie apstākļi (mirušā RL nāves gadījums kā apdrošināšanas gadījums) faktiski sākās 2003. gadā, taču nolēmumi par prasītāju prasījumiem attiecībā pret apdrošināto darba devēju, kas bija prasītāju prasījumu izmaksāt atlīdzinājumu atbildētāja vārdā pamatā, proti, *Okresný súd Košice II* [Košices II rajona tiesas] 2012. gada 29. maija spriedums [...] saistībā ar *Krajský súd v Košiciach* [Apgabaltiesas Košicē] 2013. gada 15. augusta spriedumu [...] tika pasludināti tikai stipri vēlāk pēc Slovākijas [orig. 10. lpp.] Republikas iestāšanās Eiropas Savienībā.
- 61 Turklāt saistībā ar to ir jāņem vērā arī prasījuma pret garantiju iestādi rašanās brīdis, kas noteikts saskaņā ar valsts tiesībām, kurās, proti, Likuma Nr. 274/1994 44.a panta 4. punktā ir noteikts, ka, ja par kaitējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā, atlīdzināšanu nolemj tiesa, tiek uzskatīts, ka apdrošināšanas gadījums iestājas tikai dienā, kurā nolēmums par sociālās apdrošināšanas iestādes samaksas pienākumu kļūst galīgs, kā tas ir arī izskatāmajā lietā.
- 62 Ņemot vērā iepriekš minēto, jāatzīst, ka šajā lietā Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ir sniegt atbildi uz prejudiciālajiem jautājumiem.

#### IV. Secinājums

- 63 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus un vispārējās intereses vienādi piemērot Savienības tiesības, kā arī saistībā ar to, ka spēkā esošajā judikatūrā nav rodami nepieciešamie paskaidrojumi pavisam jaunu tiesisko un faktisko apstākļu kontekstā, iesniedzējtiesa ir nonākusi pie secinājuma, ka Eiropas Savienības Tiesai ir jāuzdod prejudiciālie jautājumi. Tādējādi saskaņā ar *Civilný sporový poriadok* [Civilprocesa likuma] 162. panta 1. punkta c) apakšpunktu un Līguma

par Eiropas Savienības darbību 267. pantu iesniedzējtiesa ir apturējusi tiesvedību un nolēmusi, kā norādīts II rezolūtvajā daļā.

[..] [informācija par to, ka pārsūdzība nav iespējama]

Košicē, 2019. gada 5. augustā

DARBA VERSIJA